

Arbeidsnotater

T A T I S T I S K S E N T R A L B Y R Å

IB 69/3

Oslo, 14. juni 1969

INTERNASJONALE STANDARDS FOR STATISTIKK OVER LØNNINGER,
LØNNKOSTNADER OG LØNNSTAKERNES INNTEKTER.

Av

Petter Myklebust

I n n h o l d

	Side
I. Innledning	2
II. Begreper og definisjoner	2
III. Et statistikkprogram for lønnsstatistikk	6
IV. Internasjonale standarder	7

I. INNLEDNING

Byrået har mottatt fra ILO til uttalelse Report of the Meeting of Experts on Statistics of Wages and Employee Income i Geneve 14.-24. oktober 1968 (W.E.I/1968/V). Møtet var sammenkalt av ILO og hadde til formål å gå gjennom eksisterende internasjonale standarder for statistikk over lønninger og lønnstakernes inntekter og å komme med tilrådinger overfor ILO om behovet for å utarbeide nye internasjonale standarder på dette område.

På møtet deltok én representant fra hvert av 13 land, en observatør fra OECD og en observatør fra EEC. Norge var ikke representert.

Grovt skissert var det tre problemer som ble drøftet:

For det første vurderte en hvilke begreper når det gjaldt lønninger og lønnskostnader som det var behov for og hvordan begrepene burde defineres.

For det annet drøftet en behovet for et integrert statistikkprogram for området lønn og lønnskostnader (inkl. arbeidstid) og hva dette programmet burde omfatte.

For det tredje drøftet en innholdet av og behovet for de eksisterende internasjonale standarder når det gjaldt statistikk over lønninger, lønnskostnader og arbeidstid. En konkluderte med at det var et sterkt behov for å revidere disse standarder og å tilpasse dem til et integrert system av statistikker.

Den siste konklusjonen kan det neppe være uenighet om. Det synes å være et sterkt behov for avklaring av begreper og standarder. Det virker imidlertid som en i liten grad har vurdert behovet for en særskilt statistikk over lønninger og lønnskostnader i relasjon til den statistikk som vil finnes i et utbygd SNA og i et komplementært system av inntektsfordelingsstatistikk. Vanskeligheten her er at omfanget og innholdet av et slikt komplementært system ikke er klarlagt. Det bør trolig påpekes overfor ILO og andre internasjonale organ, f.eks. ECOSOC, at utbyggingen av statistikkprogrammer og standarder her må ses i sammenheng. Det er fra norsk synspunkt ønskelig at det blir FN's Statistiske Kommissjon som sørger for den nødvendige integrering.

Jeg vil nedenfor drøfte nærmere detaljene i rapporten.

II. BEGREPER OG DEFINISJONER

Under møtet ble følgende begreper særskilt drøftet:

- i) Labour cost
- ii) Compensation of employees
- iii) Earnings
- iv) Employee income

Et femte begrep, wage rates, ble dessuten nevnt, men ikke i samme grad drøftet.

Terminologien på norsk er vel neppe helt klar her. Jeg har derfor for enkelhets skyld brukt de engelske uttrykk i dette notatet. Problemet med norsk terminologi bør tas opp særskilt i Byrået.

Innholdet av de forskjellige begreper er følgende:

a) Labour cost

Ekspertmøtet holdt seg til den definisjon som var vedtatt av den 11. arbeidskonferansen i 1966. Det foreligger en standard i form av en resolusjon fra denne konferansen.

Begrepet tar sikte på å dekke alle kostnader som en arbeidsgiver får som følge av at han har andre personer i arbeid. Kostnadsbegrepet er vidt definert, men en har problemet med å avgrense i forhold til vareinnsats i produksjonen.

Grovt skissert inkluderer begrepet all direkte kontant- og natural-lønn som arbeidstakerne mottar (før fradrag for skatter og trygdepremier) pluss arbeidsgivernes utgifter til trygde- og pensjonsordninger for arbeidstakerne. Dessuten skal det omfatte arbeidsgivernes utgifter til bedriftslege, yrkesutdanning for arbeidsstokken, velferd, transport til og fra arbeidsstedet, arbeidsklær etc. Inkludert er også såkalte payroll taxes.

Norsk offisiell statistikk inneholder ikke data for labour cost (nasjonalregnskapet blir særskilt omtalt nedenfor). Men Arbeidsgiverforeningen har med års mellomrom utarbeidd oversikter som trolig dekker den vesentligste del.

Byrået får en del forespørsler om slike data og henviser til Arbeidsgiverforeningens tall. Ved siste rullering ble det antydnet av 3. kontor ville ta opp spørsmålet om innsamling av oppgaver til en statistikk over labour cost ved slutten av planperioden 1969-1974.

b) Compensation of employees

Dette er lønnsbegrepet i SNA, og ekspertmøtet henviste til standarden for dette system.

Begrepet er mindre omfattende enn labour cost selv om også compensation of employees er et lønnskostnadsbegrep og på tross av at det i SNA-dokumentet heter om definisjonen at "these recommendations and the Standard Classification of Labour Cost of the International Labour Organisation are, in all essential respects, consistent one with the other". Det går nemlig

fram av SNA-dokumentet ellers at utgifter som arbeidsgiverne har som er til fordel både for dem selv og arbeidstakerne, skal inkluderes i vareinnsatsen og ikke i compensation of employees. Som eksempler på dette blir nevnt: "expenditure by employers on amenities at places of work, medical examinations, sport and other recreational facilities; and reimbursement by employers of the expenses of travel, entertainment and work clothing, tools and equipment which are incurred by their employees". Alle eller de fleste av disse utgifter - som altså ikke inngår i SNA's lønnsbegrep (compensation of employees), skal være med i ILO's begrep labour cost (utgifter til redskaper o.l. skal trolig ikke tas med i labour cost, men i vareinnsatsen).

Den første formuleringen som ble nevnt foran fra SNA-dokumentet kan tyde på at en har tatt sikte på at begrepene labour cost og compensation of employees stort sett skulle falle sammen. Men det synes som dette har glippet. Det er derfor behov for en avklaring av formål og sammenheng når det gjelder disse to begrep.

I det norske nasjonalregnskap beregnes de løpende tall for lønn ved en videreføring av et nivå-tall som ble fastsatt for mange år tilbake. I det alt vesentligste følger definisjonen SNA, men det er litt usikkert om det gamle nivå-tallet omfatter enkelte elementer av labour cost i tillegg.

c) Earnings

Dette begrepet svarer til lønnsstatistikkens fortjenestebegrep (timefortjeneste, månedsfortjeneste etc.). Begrepet er mindre omfattende enn labour cost og også mindre omfattende enn compensation of employees. For det første holdes utenfor de lønnskostnadselementer (arbeidsklær, kantine, sport etc.) som inngår i labour cost, men ikke i compensation of employees. For det andre holder en utenfor arbeidsgivernes utgifter til trygde- og pensjonsordninger for arbeidstakerne. Derimot ser det ut til at resten av compensation of employees, den kontraktmessige lønn, omtrent svarer til begrepet earnings. Dette skulle også stort sett svare til det fortjenestebegrep som er nyttet i den norske lønnsstatistikken. Ett unntak er natural-lønnen i skipsfart som ikke tas med i lønnsstatistikken.

Det var noe tvil på ekspertmøtet i Geneve om definisjonen av earnings på to punkter. Det var uenighet om engangsutbetalinger ved oppsigelser og sluttoppgjør skulle tas med. De fleste eksperter ville ikke ha med disse utbetalinger, og dette svarer til praksis i den norske lønnsstatistikken. Det var også uenighet om vurderingen av naturallønnen. Noen eksperter ville nytte arbeidsgivernes kostnader (som i labour cost og compensation of

employees), mens andre ville nytte en beregnet verdi for arbeidstakerne. I den norske lønnsstatistikken er det arbeidsgivernes kostnader som nyttes.

d) Employee income

Dette er et nytt begrep som ble tatt med i arbeidsdokumentet utarbeidd av ILO foran ekspertmøtet i Geneve. Og ekspertmøtet konkluderte med at det var behov for et slikt begrep i tillegg til de andre, men at det var teoretiske og praktiske problemer som måtte løses før begrepet kunne brukes i praksis. ILO ble bedt om å arbeide videre med saken.

Det er derfor ikke helt klart hvordan begrepet skal defineres, men slik det nå er skissert, vil det gå delvis på tvers av de tre begrep som er nevnt foran.

Den største forskjellen mellom begrepet employee income og de tre andre lønnsbegrepene gjelder trygde- og pensjonsordninger. I earnings er disse ikke inkludert; i compensation of employees og labour cost har en regnet med arbeidsgivernes utgifter (til fordel for arbeidstakerne). I employee income tar en ikke hensyn til arbeidsgivernes utgifter, men derimot arbeidstakernes mottatte ytelser fra trygdeordninger (social security) minus arbeidstakernes betalinger til disse systemer.

En annen forskjell gjelder vurderingen av naturallønnen, idet det i employee income synes å være ført inn en verdsetting av ytelsene ut fra nytten for arbeidstakeren, mens det i de andre begrep er kostnadene som er brukt (en viss uenighet når det gjelder earnings).

I rapporten fra ekspertmøtet i Geneve blir behovet for begrepet employee income bl.a. begrunnet med at en trenger et mer "realistisk" mål for belønningen av lønnstakerne enn lønnsbegrepene i lønnsstatistikken. En synes mer å ha nærmet seg inntektsbegrepene i inntektsstatistikken. Men det blir presisert at en ikke vil ha med biinntekter som lønnstakerne måtte ha som selvstendig næringsdrivende, formuesinntekter, pensjon, gaver etc. Employee income vil dermed stå i en mellomstilling mellom "earnings" i lønnsstatistikken og lønnstakernes totalinntekter i inntektsstatistikken. Og det må åpenbart være på sin plass å vurdere behovet for dette begrepet i sammenheng med utbyggingen av et system av inntektsfordelingsstatistikk.

e) Wage rates

Dette begrep blir ikke klart nok presisert. Direkte oversatt skulle det svare til lønnssetser. Det blir i rapporten nevnt at enkelte land samler inn statistikk over minstelønnssetser. Andre land samler inn tall for

gjennomsnittssatser for hva som faktisk blir betalt, og ved beregningen baserer en seg på en "normalarbeidstid" (inkl. overtid) og utelukker bl.a. produksjonspremier.

Begrepet er såpass uklart definert at jeg ikke går nærmere inn på behovet og nytten. I norsk statistikk ser det ikke ut til å ha vært særlig etterspørsel etter denne type data. Lønnsstatistikken for industri inneholdt i en del år opplysninger om "stipulert lønn", og disse data må regnes for wage rate-data. Opplysningene er imidlertid sløyfet, idet en fant dem lite interessante.

III. ET STATISTIKKPROGRAM FOR LØNNSSTATISTIKK

Ekspertmøtet anbefalte at følgende statistikker ble tatt med i et system av lønnsstatistikker:

- i) statistikk over earnings
- ii) statistikk over wage rates
- iii) statistikk over arbeidde timer
- iv) statistikk over lønnsstrukturen og lønnsspredningen
- v) statistikk over labour cost

Statistikk over earnings ble gitt første prioritet. Rapporten gir ellers en relativt ubestemt beskrivelse av hva de enkelte statistikker bør inneholde. Det settes ikke opp et tabellprogram, men det blir antydnet, f.eks. under avsnittet om lønnsstrukturen og lønnsspredningen, kjennetegn som det vil være interessant å gruppere enhetene etter.

En merker seg at begrepet "Compensation of employees" og det foreslåtte nye begrep "employee income" er blitt borte i dette statistikkprogrammet. I all korthet er situasjonen denne: Mens altså det lønnsbegrep som forekommer i SNA (compensation of employees) ikke inngår i forslaget til statistikkprogram for ILO, forekommer det i ILO's program tre eller fire ulike begrep (labour cost, earnings, employee income, wage rates) som ikke finnes igjen i SNA¹⁾. Dette er ikke tilfredsstillende. En bedre koordinering av de internasjonale statistiske programmer må være mulig.

1) Men earnings vil kunne finnes som en komponent av compensation of employees.

IV. INTERNASJONALE STANDARDER

De gjeldende internasjonale standarder for området lønnsstatistikk er spredt på en rekke resolusjoner (+ 1 konvensjon) vedtatt av den internasjonale arbeidskonferansen. Tidspunktet for vedtakelsen av de ulike resolusjoner strekker seg fra 1923 fram til 1966. I alt er det 5 resolusjoner og 1 konvensjon som har betydning.

Det er all mulig grunn til å forenkle og samarbeide disse resolusjoner. Ved en slik fullstendig revisjon må en også ta sikte på å utvide omfanget av de internasjonale standarder på dette området til å dekke hele det statistikkprogram som er nevnt foran.